

УДК 336.563

Климко Т.Ю.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту
Ужгородського національного університету

Огородник В.О.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та банківської справи
Ужгородського національного університету

ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ КРАУДФАНДИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

TAXATION OF CROWDFUNDING ACTIVITY IN UKRAINE

АНОТАЦІЯ

Досліджено краудфандинг як інструмент забезпечення подальшого економічного розвитку країни та росту добробуту населення. Для кращого розуміння терміну розглянуто різноманітні його трактування, запропоновані різними дослідниками. Увагу зосереджено на різноманітних варіантах оподаткування краудфандингової діяльності залежно від суб'єкта оподаткування.

Ключові слова: краудфандинг, фінансування, оподаткування, донор, реципієнт, платформа.

АННОТАЦИЯ

Исследован краудфандинг как инструмент обеспечения дальнейшего экономического развития страны и роста благосостояния населения. Для лучшего понимания термина рассмотрены разнообразные его трактовки, предложенные различными исследователями. Внимание сосредоточено на различных вариантах налогообложения краудфандинговой деятельности в зависимости от субъекта налогообложения.

Ключевые слова: краудфандинг, финансирование, налогообложение, донор, реципиент, платформа.

ANNOTATION

In the article authors examined crowdfunding as a tool of the further economic development and growth of the welfare of the population. For a better understanding of the term were considered its various interpretations proposed by different researchers. The attention in this study focused on various combinations of tax according to the subject of taxation.

Keywords: crowdfunding, financing, taxation, donor, recipient, platform.

Постановка проблеми. Забезпечення стійкого економічного зростання можливе лише завдяки постійному залученню капіталу та розширенню джерел фінансування. Одним з варіантів джерел фінансування проектної діяльності може бути краудфандинг. Краудфандинг активно розвивається і залучає все більше проєктів та спонсорів.

Механізм краудфандинга досить простий: компанії збирають кошти через інтернет-платформи, на яких донори здійснюють платежі. Відповідно виникає питання щодо оподаткування цього виду діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання теорії і практики краудфандингу лише починають підніматись, існуючі публікації акцентують лише на його окремих аспектах. Різні аспекти теорії і практики краудфандингу розглядалися в працях зарубіжних та вітчизняних вчених, а саме: Д. Жданової [6], В. Лар-

ралде [7], К. Прахалада [8], Г.А. Хмелева [9] та А. Швієнбахер [7].

Метою статті є характеристика варіантів оподаткування краудфандингової діяльності залежно від суб'єкта оподаткування. Виходячи із поставленої мети, необхідно вирішити наступні завдання: розглянути думки науковців, які займались дослідженням теорії і практики краудфандингу, визначити суб'єкти оподаткування краудфандингової діяльності та запропонувати варіанти їх оподаткування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для забезпечення подальшого економічного розвитку країни, росту добробуту населення постійно вдосконалюється податкове законодавство, яке б повною мірою відповідало вимогам нинішнього стану економіки. За останній час були внесені суттєві зміни до Податкового кодексу. Державна фіскальна служба України вважає податкові зміни необхідним кроком для економічного зростання, зазначаючи, що основними напрямками податкової реформи є:

- кількість податків та зборів скорочено вдвічі, менше звітності (11 замість 22);
  - податок на прибуток – простий розрахунок на основі фінансової звітності;
  - ПДВ – запроваджено електронне адміністрування податку;
  - ЄСВ – зниження ставок для роботодавців з підвищенням відповідальності;
  - податок з доходів фізичних осіб – прогресивна шкала для доходів;
  - єдиний податок – зниження ставок для малого бізнесу до 50%;
  - самостійні доходи місцевих бюджетів – акциз з роздрібних продажів підакцизних товарів, податок на нерухоме майно, єдиний податок;
  - мораторій на 2 роки на перевірки малого бізнесу (з обсягом доходу до 20 млн. грн. в рік);
  - підвищення податкового навантаження на високорентабельний бізнес: видобувна діяльність, лотерейна, букмекерська діяльність [1].
- Не можна сказати, що українська податкова система з цими змінами стала більш заплутана, проте гнучкістю, а подекуди логічністю

їй все таки не вистачає. Також, в Податковому кодексі все ще залишається низка «білих плям» в питаннях оподаткування певних видів діяльності.

Наша держава зараз перебуває у важкому фінансовому становищі й потребує нових способів вирішення існуючих соціальних та економічних проблем. У західних країнах, що розвиваються набагато швидшими темпами впроваджені і успішно працюють фінансові механізми, які могли б стати ключем до вирішення фінансових проблем в Україні. Швидко розвивається і успішно зарекомендував себе як ефективний засіб досягнення цілей краудфандинг. Питання теорії і практики краудфандингу в Україні лише починають підійматись. Існуючі публікації акцентують лише на окремих деталях краудфандингу. А питання оподаткування краудфандингу залишається відкритим, що суттєво гальмує розвиток краудфандингу в Україні, а на тлі поточної економічної ситуації краудфандинг може стати тією рятівною соломинкою для малого та середнього бізнесу.

Хочеться зазначити, що в законодавстві України поняття краудфандинг відсутнє. І це незважаючи на цілком ефективне функціонування декількох краудфандингових платформ, серед яких вже можна відзначити лідерів, а саме: Українську біржу благодійності та Спільнокошт (табл. 1).

Таблиця 1
Українські краудфандингові платформи

назва платформи	офіційний веб-сайт	кількість на 17.02.2015 р.	
		діючих проектів	успішних проектів
Спільнокошт	biggggidea.com	9	58
Українська Біржа Благодійності	ubb.org.ua	242	470
Na-Starte	na-starte.com	3	5
JQ Star	jqstar.com	3	-

Джерело: [2–5]

Як нерідко трапляється з англійськими економічними термінами, краудфандинг, не має адекватного перекладу на українську мову. Складний термін «краудфандинг» утворений із двох англійських слів – crowd (натовп, юрба, маса) і funding – (фінансування). Дослівно це масове фінансування, а за змістом – співфінансування.

Кожен автор має своє уявлення про сутність категорії «краудфандинг» (табл. 2). Серед визначень можна знайти трактування краудфандингу як процесу, співпраці, відкритого конкурсу, розподілу завдань, інструменту активізації діяльності та форми відносин.

Якщо зважати на те, що термін «краудфандинг» у буквальному розумінні означає фінансування, то вважаємо доречним визначити його як діяльність юридичних, фізичних осіб або держави, спрямована на фінансування проекту задля досягнення цільових орієнтирів (фізичних та юридичних осіб, підприємств та галузей, міст та регіонів, країни) за участі значної кількості осіб.

З метою оподаткування краудфандингу необхідним є не тільки визначення його суб'єктів, а й руху між ними грошових коштів (див. рис. 1).

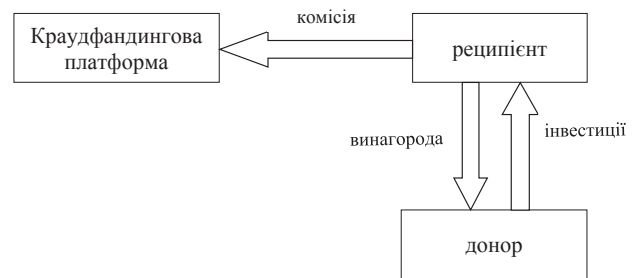

Рис. 1. Рух грошових коштів між суб'єктами оподаткування краудфандингу

Джерело: розроблено авторами

Для визначення об'єкту оподаткування для донору необхідним є виділення основних видів краудфандингу:

1) вкладення мінімальної суми (наприклад, 10 гривень або 1 долар) для підтримки проекту.

Таблиця 2
Визначення краудфандингу, запропоновані різними дослідниками

автор, джерело	визначення
Д. Жданова [6]	колективна співпраця людей, які добровільно об'єднують свої грошові кошти або інші ресурси разом, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій
А. Швієнбахер, Б. Ларралде [7]	відкритий конкурс, переважно через Інтернет, для збору фінансових ресурсів або у вигляді дарування, або в обмін на основі різних форм винагороди та / або підтримки правом голосу ініціатив, спрямованих на досягнення конкретних цілей
К.К. Прахалад [8]	розподіл завдань для великої групи людей через публічні оголошення
Г.А. Хмелева [9, с. 202]	інструмент активізації інноваційної діяльності, який забезпечує розвиток сприятливих умов для малого бізнесу і запуску підприємств з моменту створення, надає можливість участі в інвестуванні необмеженому колу інвесторів з різними мотивами і фінансовими можливостями
інтернет-довідник «Вікіпедія» [10]	колективне співробітництво людей (донорів), які добровільно об'єднують свої гроші або інші ресурси разом, як правило, через Інтернет, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій (реципієнтів); різновид фандрайзингу – процесу пошуку і залучення грошових та інших ресурсів

Ця транзакція, як правило, є «пожертвуванням». Тобто, цей вид краудфандингу не передбачає для донору отримання доходу, а відтак не включається в сукупний дохід;

2) вкладення суми вартості товару/послуги – передбачається, що в тому випадку, якщо автор набере потрібну суму для виробництва продукції/послуги, донор – отримає цей товар відразу після його виробництва. Відмінною особливістю цього виду інвестиції є те, що донор «платить» за ще невироблений товар і не може заздалегідь знати, коли товар буде готовий. Автори проекту розуміють, що покупець робить не замовлення, а попереднє замовлення довжиною, можливо, навіть в кілька років, тому на товар дається знижка. Тобто після того, як буде налагоджено виробництво, товар буде коштувати, наприклад, 100 \$, а донор отримає його за 80 \$.

Згідно з принципом відповідності доходів і витрат, дохід для донора виникне після отримання товару та складатиме згідно з нашим прикладом 20 \$. Ця сума буде підлягати оподаткуванню на загальних засадах відповідно з ПКУ;

3) вкладення вище вартості товару. У цьому разі може бути дві ситуації: вкладення суми вартості товару + пожертвування; вкладення суми вартості товару + вартість за додаткові послуги / можливості / товари. Наприклад, в якості винагороди за фінансування в розмірі 1000 \$ автор проекту особисто пообідає з донором.

Основна сума цієї операції буде оподатковуватися як і попередній вид краудфандингу. Щодо оподаткування додаткової послуги, тут виникають питання. Звичайно, якщо це обід в ресторані, то суму отриманого додаткового блага можливо визначити достеменно. Але, якщо додаткова послуга – це виступ на дні народження, або прогулянка з автором проекту?

4) контракт, за яким донорам виплачуються роялті-дивіденди (наприклад, один раз на рік протягом десяти років з моменту виходу фільму / книги / ігри і т.д.).

Законом України від 27.03.2014 № 1166-VII «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» змінено порядок оподаткування пасивних доходів – дивідендів, процентів, роялті та інвестиційних доходів, а саме: вводиться особливий механізм оподаткування і прогресивна шкала [11];

5) донори, інвестуючи кошти в проекти, стають власниками створеного бізнесу або отримують паї.

З 1 січня 2015 року в Україні набули чинності зміни до Податкового кодексу України. Зміни торкнулися в тому числі і такого базового податку, як податок на прибуток під-

приємств. Як і раніше, податку на прибуток підприємств присвячено цілий розділ Податкового кодексу, а саме третій, починаючи з 133 статті;

б) пряме кредитування (зазвичай мікрокредитування). Донори є фізичними особами які хочуть, щоб проект був запущений, а їхні гроші були повернуті.

Відсотки по мікрокредиту (якщо вони передбачені) будуть оподатковуватись згідно з ПКУ податком на доходи фізичних осіб.

Розглянемо оподаткування доходів **краудфандингових платформ**. Комісія за посередницькі послуги платформи складають від 5 до 10% звід суми успішного збору по проектам. Сума податку буде залежати від того, яку форму оподаткування обере власник краудфандингової платформи, буде він працювати як ФОП фізична особа-підприємець (ФОП) або зареєструє як юридичну особу.

У цілях оподаткування доходів реципієнта пропонуємо поділити краудфандингові проекти на:

- некомерційні (неприбуткові), які не ставлять за мету отримання доходів;
- прибуткові (комерційні), які передбачають отримання позитивного фінансового результату;
- проміжкові – це проекти, що, наприклад, започатковувалися як неприбуткові, але з часом почали приносити дохід.

Кошти, направлені на фінансування краудфандингових проектів першого типу, що не передбачають отримання позитивного фінансового результату, не підлягають оподаткуванню, якщо реципієнт зареєстрований як некомерційна організація. Також, не підлягають оподаткуванню операції подані в таблиці 3.

Оподаткування краудфандингових проектів 2 і 3 типу буде знову таки залежати від вибору системи оподаткування (див. рис. 2).

Отже, дати імпульс для розвитку колективного фінансування може уряд, прийнявши закони, які регулюватимуть краудфандинг як окремий вид діяльності, щоб позбавити донорів, реципієнтів та платформи юридичних складнощів з оподаткуванням.

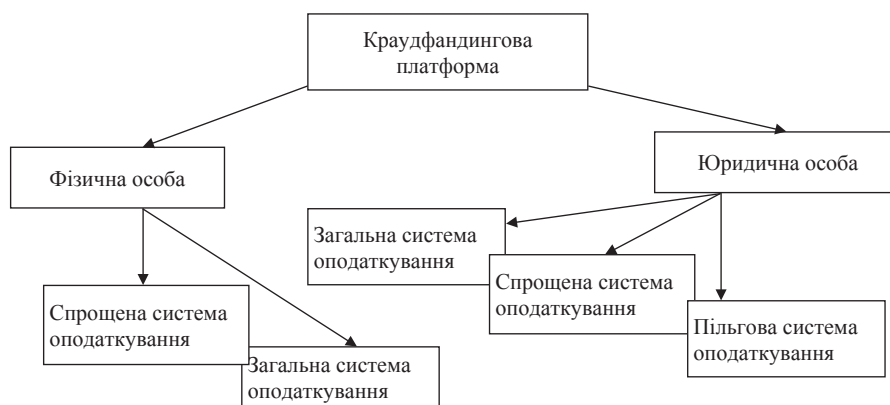

Рис. 2. Форми оподаткування краудфандингової платформи

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 3.

Надходження, що звільняються від оподаткування

реципієнт	характер грошових надходжень	сума надходжень
фізичні і юридичні особи	нецільовий	у розмірі, що не перевищує суми граничного розміру доходу, визначеного згідно з абзацом першим пп. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПК
постраждали в наслідок екологічних, техногенних та інших катастроф, стихійних лих, аварій	цільовий або нецільовий	необмежена
волонтери	на закупівлю спеціальних засобів індивідуального захисту, лікарських засобів, продуктів харчування та інші потреби	необмежена

Джерело: розроблено авторами

Відкритим питанням для подальших досліджень залишається податкове стимулювання донорів.

Висновки. Проведене дослідження показало, що краудфандинг це діяльність юридичних, фізичних осіб або держави, спрямована на фінансування проекту задля досягнення цільових орієнтирів (фізичних та юридичних осіб, підприємств та галузей, міст та регіонів, країни) за участі значної кількості осіб.

Як і будь-яка інша діяльність, краудфандингова діяльність повинна бути оподаткована. Оподаткування краудфандингової діяльності прямо залежить саме від суб'єкта. Як найшвидшого дослідження вимагає питання податкового стимулювання донорів, для збільшення їх кількості.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державна фіскальна служба України. Податкові зміни: необхідні кроки для економічного зростання // Державна фіскальна служба України. – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/data/files/39507.pdf>.
2. Офіційний сайт JQ Star [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jqstar.com/>.
3. Офіційний сайт Na-starte [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://na-starte.com/>.
4. Офіційний сайт Спільнокошт – краудфандинг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://biggggidea.com/>.
5. Офіційний сайт Українська біржа благодійності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ubbb.org.ua/>.
6. Жданова Д. Краудфандинг – это что? / Д. Жданова // Платформа для спільного фінансування креативних проєктів. – 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smipon.ru/articles/crowdfunding-eto-chto>.
7. Crowdfunding of Small Entrepreneurial Ventures / A. Schwiendbacher, B. Larralde. – 2012.
8. Прахалад К.К. Пространство бизнес-инноваций: создание ценности совместно с потребителем / К.К. Прахалад, М.С. Кришнан. – М. : Альпина Паблишер: Издательство Юрайт, 2012. – 258 с.
9. Хмелева Г.А. Развитие инновационной деятельности в регионе с позиции процессного подхода: теория, методология, практика : дис. ... докт. эк. наук : 08.00.05 / Г.А. Хмелева. – Тамбов, 2012. – 346 с.
10. Краудфандинг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/>.
11. Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні : Закон України від 27.03.2014 р. № 1166- VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1166-18>.